

Sygn. akt I Ns 1235/13

POSTANOWIENIE

Dnia 29 lipca 2014 roku

Sąd Rejonowy w Świdnicy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Magdalena Piątkowska

Protokolant : Anna Włodarczak

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2014 roku w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku H. K. (1)

przy udziale K. M. (1) i L. R.

o dział spadku i zniesienie współwłasności

I ustala, iż w skład spadku po S. M., zmarłym dnia 18 lipca 2012 roku , po którym spadek nabyły w częściach równych: żona K. M. (1) oraz córki H. K. (1) i L. R. wchodzi:

1. udział $\frac{1}{2}$ w spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego położonego w Ś. przy ul. (...) stanowiącego wspólność majątkową małżeńską zmarłego z K. M. (1) o wartości 94.720 zł,

2. udział $\frac{1}{2}$ w kwocie 120.000 zł. stanowiącej oszczędności będącej współwłasnością zmarłego i K. M. (1) na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej, a gromadzone w (...) SA w Ś. na rachunku (...), tj. 60.000 zł,

3. $\frac{1}{2}$ udziału w wierzytelności na kwotę 45.000 zł. z tytułu umowy pożyczki dokonanej dla M. K. (1) będącej współwłasnością zmarłego i K. M. (1) na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej tj. 22.500 zł

tj. majątek o łącznej wartości 129.860 zł;

II dokonuje działu spadku i zniesienia współwłasności w następujący sposób:

1. przyznaje wyłącznie dla K. M. (1) spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego położonego w Ś. przy ul. (...),

2. kwotę 60.000 zł. opisaną w punkcie I.2 przyznaje w całości L. R.,

3. kwotę 22.500 zł opisaną w punkcie I.3 przyznaje w całości H. K. (1);

III zasądza od L. R. na rzecz K. M. (1) spłatę w kwocie 4.213,33 zł płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności;

IV zasądza od L. R. na rzecz H. K. (1) spłatę w kwocie 12.500 zł płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności;

V zasądza od K. M. (1) na rzecz H. K. (1) spłatę w kwocie 8.286,67 zł. płatną w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności;

VI wniosek o zaliczenie na schedę spadkową otrzymanych przez uczestniczki darowizn oddała;

VII ustala, iż każda ze stron ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni H. K. (1) wniosła o ustalenie, że w skład spadku po zmarłym S. M. zmarłym dnia 18 lipca 2012 roku wchodzi: spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w Ś. przy ul. (...) składającego się z dwóch pokoi, kuchni i łazienki WC oraz przedpokoju o łącznej powierzchni 47,37 m² o wartości 94.720 zł. oraz oszczędności w kwocie 130.000 zł. przekazane przez spadkodawcę uczestniczce L. R., o łącznej wartości 224.720 zł. oraz dokonanie podziału masy spadkowej poprzez przyznanie prawa własności lokalu mieszkalnego w Ś. przy ul. (...) uczestniczce postępowania K. M. (1) z zasądzeniem od niej na rzecz wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania L. R. kwot po 15.786,60 zł. , oraz o dokonanie podziału oszczędności w kwocie 130.000 zł. poprzez zasądzenie od L. R. na rzecz wnioskodawczyni i H. M. kwot po 21.600 zł. Ponadto wniosła o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu powołała się na dziedziczenie ustawowe, w częściach równych przez strony. Wskazała, iż składniki majątkowe stanowiły współwłasność majątkową małżeńską spadkodawcy i K. M. (1). Jeśli chodzi o środki pieniężne to zostały przekazane przez zmarłego uczestniczce L. R. tylko w celu ulokowania w Anglii dla wyższego oprocentowania. Dnia 2.07.12r. spadkodawca wezwał L. R. do zwrotu tej kwoty, co nie nastąpiło.

W odpowiedzi uczestniczka L. R. wniosła o ustalenie, iż w skład spadku po S. M. wchodzi udział 1/2 we własnościowym spółdzielczym prawie do lokalu położonego w Ś. przy ul. (...) oraz udział 1/2 w wierzytelności istniejącej w stosunku do M. K. (1) – syna wnioskodawczyni- z tytułu udzielenia mu przez spadkodawcę pożyczki na zakup mieszkania o wartości 60.000 zł., po odliczeniu spłaconych rat pożyczki na łączną kwotę 15.000 zł. Jako sposób podziału wskazano, iż lokal mieszkalny przypadłby K. M. (1) w 3/4 części a L. R. w 1/4 części za spłatą H. K. (1) w kwocie po 7.893,30 zł. Co do pożyczki udzielonej M. K.- 30.000 zł. należne miało być K. M. (1) a wnioskodawczyni i uczestniczce L. R. po 7.500 zł. Wniosła również o zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, iż nie kwestionuje, że w skład spadku wchodzi lokal mieszkalny, nie kwestionuje też jego wartości wskazanej przez wnioskodawczynię. Co do przyznania lokalu wskazała, iż K. M. (1) cierpi na silne zaniki pamięci i nie posiada zdolności krytycznej analizy rzeczywistości. Wobec tego utrzymanie lokalu we współwłasności pozwoli na prawidłowe utrzymanie tego składnika majątkowego. Umożliwi jego wynajęcie i czerpanie dochodu albowiem K. M. od wielu lat mieszka w lokalu należącym do uczestniczki L. M. za co ta nie pobiera żadnych opłat. Uczestniczka wskazała też okoliczności udzielenia M. K. (1) pożyczki w dniu 15.06.07r.

Uczestniczka stanowczo zaprzeczyła, aby w skład spadku weszła kwota 130.000 zł. Jak wskazano konto, z którego pochodził przelew stanowiło współwłasność spadkodawcy i uczestniczki L. R., która swoje dochody uzyskiwane w Anglii, jak wcześniej uzyskiwane z działalności gospodarczej w kraju przekazywała na owo wspólne konto. Zaprzeczyła jakoby spadkodawca żądał od niej zwrotu tej kwoty. Lokaty w Anglii , jak wskazała, nie były korzystne. Ponadto na koncie, jak podniosła , zgromadzono kwotę 120.000 zł. i stanowiła ona w połowie własność L. R., w połowie współwłasność ustawową małżeńską spadkodawcy i K. M. (1). Kwota została w całości podarowana córce L. R., D. R. celem dofinansowania zakupu domu w Anglii. Co do pisma wzywającego uczestniczkę do zwrotu kwoty z konta wskazała , iż spadkodawca znał jej adres w Anglii, nie adresowałby pisma na adres, pod którym mieszkała de facto jego żona z opiekunką. Jak wskazała spadkodawca nie wspominał o zwrocie środków , kiedy to L. R. widziała się z nim w lutym 2012 roku oraz 16.07 i 17.07 w szpitalu. Jak wykazywała na koncie wnioskodawcy na dzień jego śmierci widniała kwota 16.949 zł. co podważa tezę, iż nie miał on środków na rehabilitację.

W odpowiedzi wnioskodawczyni przyznała, iż wymienione przez nią prawo do lokalu wchodzi w skład spadku w zakresie udziału 1/2 oraz , że w skład spadku wchodzi udział w wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki na rzecz jej syna. Podtrzymała stanowisko co do środków zgromadzonych na koncie oszczędnościowym przyznając , iż w skład spadku wchodzi udział 1/2 z kwoty 120.000 zł. Zaprzeczyła jakoby kwoty na koncie oszczędnościowym pochodziły z działalności gospodarczej uczestniczki L. R., która prowadziła mały kiosk w B., a działalność tę sfinansował spadkodawca.

Ponadto wniosła o rozliczenie w trybie art. 1039 kc dokonanych przez spadkodawcę darowizn na rzecz L. R. wymieniając szczegółowo te darowizny w piśmie z dnia 21 października 2013 roku (k.50) Podtrzymała stanowisko co do przyznania lokalu w całości K. M. (1). Przemawiało za tym choćby ulokowanie swojego centrum życiowego przez L. R. w Anglii i rzadkie wizyty w kraju. Ponadto najem nie wchodził w grę albowiem K. M. (1) powróciła do swojego lokalu na P.. Opiekę nad uczestniczką sprawuje stale wnioskodawczyni.

Wnioskodawczyni przedstawiła też rozliczenie pozostałej na koncie kwoty(k. 52-53)

W piśmie z dnia 9 grudnia 2012 roku uczestniczka L. R. przystała na przyznanie lokalu w całości uczestniczce K. M. (1) za spłatą. Zaprzeczyła jakoby otrzymała od spadkodawcy darowizny wskazując, iż jeśli chodzi o opłacany czynsz oddawała mu za dokonane wpłaty, bądź zostawiała na to środki.

Uczestniczka K. M. (1) wniosła przyznanie jej lokalu mieszkalnego, resztę pozostawiając do uznania córek i sądu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 18 lipca 2012 roku zmarł S. M.. Spadek po nim nabyły żona K. M. (1) oraz córki H. K. (1) i L. R. w części po 1/3 każda z nich.

Dowód: postanowienie k. 20 akt I Ns(...)

Spadkodawcy S. M. i K. M. (1) przysługiwało spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...). O wartości na dzień zgonu 94.720 zł.

dowód: zaświadczenie k. 6

W dniu 15 czerwca 2007 roku S. M. pożyczył wnukowi M. M. (1) kwotę 60.000 zł. w związku z zakupem przez niego mieszkania. Do dnia zgonu S. M. spłacił on 15.000 zł.

Dowód: list k.29

zeznanie wnioskodawczyni H. K. (1) k. 183v-184

(...) Banku (...) SA 1 Oddział w Ś. prowadzone było konto o nr (...) stanowiące własność S. M.. Aneksem z dnia 6 sierpnia 2008 roku rachunek został przekształcony we wspólny rachunek spadkodawcy i L. R.. Osobą wpłacającą na konto oraz na otwierane lokaty był S. M..

Spadkodawca do swoich inwestycji, kont czynił córki współwłaścicielkami w razie sytuacji losowych. Córki nie wpłacały jednak żadnych środków.

Dowód: aneks k.55

historia rachunku k. 25-28,

zestawienie lokat k. 56

umowa k. 57,59,61,62,137-140

polecenie przelewu k.58,60

potwierdzenie otwarcia lokaty k. 63,82

zaświadczenie przyjęcia zlecenia k. 64

list k.78

umowa k.79

zeznanie wnioskodawczyni H. K. (1) k. 183v-184

zeznania uczestniczki L. R. k. 184v.-185

Z wyżej opisanego konta dnia 22 czerwca 2011 roku wykonano przelew na konto D. R. (wnuczki spadkodawcy) do Anglii. W zleceniu przelewu L. R. jako jego tytuł wpisała : PREZENT. W rzeczywistości pieniądze zostały przekazane dla ulokowania ich w Anglii za oprocentowaniem- nie były prezentem uczynionym przez spadkodawcę wnuczce. Do Anglii celem sprzedaży S. M. zdecydował się przeznaczyć też kolekcję swoich znaczków. Wpisany w dyspozycji tytuł przelewu nie był przez bank weryfikowany, klient mógł tam wpisać obojętne co, aby tylko rubryka została wypełniona, czego wymagał system. Zgodnie z zasadami jego działania na potwierdzeniu zlecenia przelewu pojawił się S. M. jako pierwszy ze współwłaścicieli konta; kto faktycznie zlecił przelew wynikało z dokumentu – dyspozycji przelewu.

Dowód: historia rachunku k. 25-28,32

list k.126

dyspozycja k.134

list k.38

zeznania świadka M. H. e-protokół k. 243

Dnia 2 lipca 2012 roku przed notariuszem Z. P. spadkodawca złożył podpis pod oświadczeniem wzywającym córkę L. R. do zwrotu kwoty przelanej w czerwcu 2011 roku. Spadkodawca wskazał, iż środki potrzebne mu są na leczenie i rehabilitację, a do Anglii zostały przelane dla lepszej lokaty. Taką formę wezwania o zwrot życzył sobie zachować spadkodawca; w realizacji na jego prośbę pomogła córka H. K..

Dowód:

oświadczenie z podpisem notarialnie poświadczonym k. 7-8

zeznanie wnioskodawczyni H. K. (1) k. 183v-184

Dnia 19 lipca 2012 roku na konto K. M. (1) przelana została kwota 16.949 zł.

dowód: potwierdzenie przelewu k. 30

zeznania uczestniczki L. R. k. 184v.-185

S. M. przez wiele lat dokonywał inwestycji kapitału korzystając z lokat terminowych. Ze wszystkich swoich wydatków robił szczegółowe notatki. Dbał o sprawy dzieci, pomagał im znacznie finansowo, miał poukładane sprawy finansowe i jasne plany co do ich wykorzystania za życia i rozdysponowania po śmierci. Na rzecz L. R. wydatkował m.in. kwotę 88.200 zł. H. K. (1) od ojca dostała co najmniej 50.000 zł

Dowód: zapisek k. 31,35,36,37,38

zestawienie lokat k.54

zestawienie spraw do załatwienia k.77

list k.78

zapisek k.80,81

dowody wpłat 89-100

przelew (...)

zestawienie wydatków k. 136

zeznanie wnioskodawczyni H. K. (1) k. 183v-184

zeznania uczestniczki L. R. k. 184v.-185

zeznania świadka M. H. e-protokół k. 243

W latach 1998-2004 osiągnęła dochody wskazane w zeznaniach podatkowych za te lata.

Dowód: zeznania podatkowe k. 199-209

Ustaleń stanu faktycznego sąd dokonał w oparciu o poniższe:

Sąd nie uznał za wykazane twierdzenia uczestniczki L. R. jakoby w Anglii nie można w roku 2011 ulokować lepiej pieniędzy, skoro na potwierdzenie tego faktu uczestniczka przedłożyła jedynie wydruk strony internetowej z anonimowym artykułem zawierającym odesłania do stron polskich banków. (k.33,34). Uczestniczka nie wykazała, aby w jakikolwiek sposób przyczyniła się do zebrania na przedmiotowym konczie zgromadzonych tam środków- nie dysponowała żadnym dowodem wpłaty, przelewu, zapiskiem spadkodawcy, który zapewne udokumentowałby każdą jej wpłatę. Fakt, że konto, na którym były środki spadkodawcy, było wspólne, było decyzją spadkodawcy, który w zaufaniu do córek stosował taką praktykę na wypadek sytuacji losowych. Ponadto w materiale dowodowym znajduje się pismo S. M. wzywające do zwrotu przelanej do Anglii kwoty oraz list, w którym L. R. pisze o oprocentowaniu środków w Anglii. Sąd oddalił przy tym wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka notariusza Z. P. albowiem jej zeznania dotyczyć miały nie konkretnego przypadku, a zasad pracy notariusza w ogólności. Te zaś wynikają z przepisów. Sąd nie dał wiary zeznaniom D. R. albowiem były one niespójne a ponadto świadek odniosła bardzo wysoka korzyść majątkową. Co do zeznań J. R. nie wnoszą one wiele do sprawy. Nie widziała ona, aby uczestniczka brała pieniądze do ojca, słyszała tylko jej oświadczenia w tej kwestii- nie wie jednak ani z jakiego tytułu ani ile środków przekazywała L. R. ojcu. Nic nie wniosły do sprawy zeznania K. M. (1), która nie prowadziła z mężem wspólnego gospodarstwa domowego, nie interesowała się sprawami finansowymi prowadzonymi przez męża. Co do zeznań L. R. w kwestii środków przelanych do Anglii sąd nie dał im wiary. Jak już wskazano żaden dokument nie potwierdza wpłat czy przekazywania ojcu pieniędzy przez uczestniczkę, nie ma też dowodu (a wręcz są przeciwne) aby spadkodawca miał wolę darować wnuczce tak znaczną kwotę. Jak wynika z analizy zwyczajów S. M. stosował on równe traktowanie swoich bliskich w zakresie pomocy finansowej. W tych okolicznościach budzi wątpliwość dlaczego na rzecz jednego ze swoich wnuków (D. R.) miałby uczynić prezent na zakup domu skoro drugiemu (M. K.) zdecydował pożyczyc kwotę do zwrotu.

Zlecenie w banku wypełniała L. R., a na potwierdzeniu przelewu widniał S. M. nie dlatego, iż to on zdecydował o przelewie, ale dlatego, że w systemie bankowym widniał na rachunku jako pierwszy. Zeznania L. R. same w sobie nie są spójne, co do wysokości zarobków uczestniczki, jej wiedzy co do proporcji pieniędzy jej a ojca na wspólnym konczie- uczestniczka w tym zakresie podawała w zeznaniach sprzeczne informacje. Dokumenty przeczą ponadto temu, aby uczestniczka nie otrzymała od ojca żadnych pieniędzy i aby córka nie wspomagała jej z Anglii. Jej zeznaniom przeczą także dowody dołączone do pisma uczestniczki z dnia 20 lutego 2014 roku.

Zeznania H. K. (1) były usystematyzowane, logiczne, korelowały z dokumentami- zasługiwały na wiarę. Na wiarę w całości zasługiwały zeznania M. H., były logiczne, spontaniczne i bezstronne.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył:

Wniosek o dział spadku połączony ze zniesieniem współwłasności podlegał uwzględnieniu w sposób opisany w postanowieniu.

Zgodnie z art. 1035 kc jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych z zachowaniem przepisów niniejszego tytułu. A zatem konieczne jest zastosowanie przepisów art. 1035 i n. k.c. oraz art. 680 i n. k.p.c. (post. SN z dnia 5 czerwca 1991 r., III CRN 125/91, Lex nr 9058). W tym zakresie przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych mają odpowiednie zastosowanie (post. SN z dnia 30 stycznia 2003 r., V CKN 1818/00, Lex nr 77081; post. SN z dnia 17 lutego 1999 r., II CKU 63/98, Prok. i Pr. 1999, nr 6, poz. 28). Ponadto jeśli dział odbywa się pomiędzy współmałżonkiem i dziećmi zmarłego zastosowanie znajduje art. 1039 kc, zgodnie z którym (§ 1) jeżeli w razie dziedziczenia ustawowego dział spadku następuje między zstępnymi albo między zstępnymi i małżonkiem, spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn oraz zapisów windykacyjnych, chyba że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności wynika, że darowizna lub zapis windykacyjny zostały dokonane ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia (§ 3) Nie podlegają zaliczeniu na schedę spadkową drobne darowizny zwyczajowo w danych stosunkach przyjęte. Zgodnie zaś z art. 211 kc każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości. Zgodnie z 212 § 1 kc jeżeli zniesienie współwłasności następuje na mocy orzeczenia sądu, wartość poszczególnych udziałów może być wyrównana przez dopłaty pieniężne. Przy podziale gruntu sąd może obciążyć poszczególne części potrzebnymi służebnościami gruntowymi. (§ 2.) Rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego. (§ 3) Jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych.

Co do lokalu mieszkalnego sąd uznał, iż utrzymanie współwłasności stałoby w sprzeczności z art. 212 § 2 kc. Z racji tego, iż K. M. (1) miała największy udział w lokalu (4/6) i w nim zamieszkuje, a pozostałe spadkobierczynie mają swoje centra życiowe poza przedmiotowym lokalem, sąd zniósł jego współwłasność i przyznał lokal na wyłączną własność żony spadkodawcy. Spłaty stanowiłyby po 1/6 wartości udziału w lokalu, jednakże z uwagi na fakt, iż każda ze stron otrzymała jakiś składnik majątku spadkowego, wzajemne spłaty zostały poddane potraceniu na rzecz wartości wyższej z nich, co dało kwoty orzeczone postanowieniem. Początek obliczeń stanowiła wartość majątku (129.860 zł.), w którym każda ze stron miała udział 1/3. I tak L. R. winna jest K. M. 4.213,33 zł. ($1/3 \times 60.000 - 1/6 \times 94.720 = 20.000 - 15.786,67$), K. M. winna jest H. K. 8.286,67 zł. ($1/6 \times 94.720 - 1/3 \times 22.500 = 15.786,67 - 7.500$), L. R. winna jest H. K. 12.500 zł. ($1/3 \times 60.000 - 1/3 \times 22.500 = 20.000 - 7.500$)

Kwota rozdysponowana przez L. R. na rzecz córki ($1/2 \times 120.000 \text{ zł.} = 60.000 \text{ zł.}$) została przyznana na jej własność za spłatą pozostałych, podobnie jak na rzecz H. K. (1) przyznano kwotę udziału w wierzytelności z tytułu umowy pożyczki na rzecz jej syna M. K. (1).

Sąd nie dokonał zaliczenia na schedę spadkową tego, co spadkodawca miał w zwyczaju przekazywać na rzecz córek w ramach pomocy finansowej. Można uznać, iż S. M. miał w zwyczaju wspierać swoje dzieci i świadczyć na rzecz każdej z córek pomoc finansową w zakresie, jaki uznał za potrzebny.

Termin wzajemnych spłat określono na 3 miesiące od dnia uprawomocnienia się postanowienia dając stronom czas na dokonanie rozliczeń.

O kosztach orzeczono zgodnie z ogólną regułą art. 520 § 1 kc.